

Universitätsbibliothek Paderborn

Qvæstiones Morales Selectiores De Lege Interna Et Externa

discussæ, ac Resolutæ, & in duos Libros divisæ, In quibus, propositis casibus, prima quædam principia, ad plurimas alias Qvæstiones similes resolvendas perutilia, subinde examinantur

[De Lege Interna]

Beati, Gabriele

Augustæ Vindellicorum, 1729

VD18 90108957

56 An peccatum ex genere mortale, ex materiæ levitate, fieri possit veniale.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39908

nem Auctoritatis, & humanæ subiectionis, ab hoc fine, fuit redditus res grauiſſima. Et in hoc ſenſu Clem. xliii. de verb. ſignif. & c. ex his: de verb. ſignif. in 6. di-

citur, verba præceptiua, in reg. S. Franciſci, indicare obligationem ſub mortali, quia præcipiunt ob finem grauem.

QVAESTIO LVI.

An peccatum ex genere mortale, ex materia leuitate, fieri poſſit veniale.

C A S V S.

LEX erat in quodam Regno, ne vllus ex eo triticum extraheret, ad vitandam famem, quæ ibi timebatur. Titius tamen nihilominus quinque tritici modios extraxit. Quæritur: Vtrum mortaliter peccauerit.

SUMMARIUM.

3 Quinque Tritici modiorum extractio, videtur materia grauis.

7 Materia grauitas, & leuitas, vnde deſumatur.

8 Eadem materia reſpectu diuerſorum, poteſt eſſe grauis, & leuis.

9 Quinque Tritici modios extrahere, non eſt mortale.

10 Lex, per hoc grauiter non violatur.

11 Sicut, ſi extraheretur quantitas longe minor.

12 Quinque modij, reputantur materia leuis.

13 Eorum extractio, leuiter prohibetur.

14 Et Reipublica inſert damnum leue.

15 Finis legis eſt, vitare damnum graue.

17 Quanam materia cenſenda ſit, graue damnum aſſerre.

18 Materia paruitas, non rectè deſumitur per comparationem ad totam rem præceptam.

19 Deſumitur ex fine præcepti.

20 Aquam, in Calice, vino non miſcere eſt mortale.

21 Vna, aut altera vncia ieiunium non frangit.

22 Materia grauitas, prudentis arbitrio cenſanda eſt.

23 Duorum horarum labor, diebus feſtis, videtur materia leuis.

RATIONES DVBITANDI.

Sicut ſemiplena libertas, & Legislatoris voluntas, peccatum alias ex genere ſuo mortale, reddere poſſunt veniale, ita à fortiori, hoc poteſt materia

N n 2

leui-

leuitas, licet enim furtum, ex genere suo, sic peccatum mortale, si quis tamen alteri rem modicam surripiat, non censetur communiter peccare mortaliter, quia illi graue damnum non infert. Difficultas est, in quo hæc materiæ grauitas, ac lenitas consistat. Propter ea Titius, quinque tritici modios extrahendo, mortaliter peccasse videtur. Ita *Sanch. lib. 1. sum. c. 4. num. 8. Victoria de potest. ciuili. nu. 19. Clauis reg. lib. 3. c. 7. num. 14.*

3 Primò; Quia quinque modij videntur materia grauis; Quamuis enim, ex ista Titij contrauentione Regno graue damnum non sequatur, sequeretur tamen, si idem à multis & communiter fieret. Spectari autem non debet damnum, quod ex illius contrauentione præcisè sequitur, sed quod sequeretur, si idem à multis & communiter fieret. Sed tunc esset materia grauis; Ergo absolute est materia grauis, ideoque sufficiens ad mortale.

4 Secundò, Quia in furto datur quantitas notabilis, etiamsi quantitas illa alicui parum noceat, centum enim aurei, sunt materia grauis, etiamsi Regi ablati paruum illi nocumentum afferant. Ergo similiter quinque modij, erunt materia grauis, quamuis Reipublicæ notabile damnum non afferant, in his enim attendendum non videtur damnum, sed quantitas, alioquin surripere mille aureos diuersis, singulis vnum Julium auferendo, non esset peccatum mortale.

5 Tertio, Quia, si quinque modij, non essent materia grauis, & sufficiens ad mortale, sequeretur, finem legis frustrari; nunquam enim quilibet tantam

tritici quantitatem extrahit, vt ex eâ sola ingens Reipublicæ damnum sequatur. Ergo nunquam violaretur finis legis, sicque frustraretur.

Quartò, Quia, ideo, Latio Viatori 6 quinquaginta aureos surripiens, iuste suspenditur, quia quamuis hoc damnum illatum semel, non sit notabile, expedit tamen illud grauitè puniri, ne passim fiat; sicque fiat notabile; Ergo similiter, quamuis quinque modij, semel extracti, Reipublicæ, damnum notabile non afferant, expedit tamen hoc grauitè prohiberi, ne passim fiat, sicque damnum fiat notabile.

NOTABILIA.

A Duertendum est primò, materiæ, 7 siue rei præceptæ grauitatem, vel leuitatem desumendam esse, non ex re ipsa secundum se, sed quatenus conducit ad finem à Legislatore intentum, ita vt, si res quæ præcipitur, vel prohibetur, ad Legislatoris finem grauitè conducatur, eius transgressio sit peccatum graue, quamuis in se sit leuis. Si verò leuiter conducatur, sit peccatum veniale, quamuis materia in se sit grauis: sic enim, quia finis præcepti prohibentis furtum est, ne dominus dampnum in bonis suis patiatur, ablatio quinquaginta aureorum, est materia grauis, quia Dominum grauitè lædit, ablatio verò seminiulij, est materia leuis, quia Dominum notabiliter non lædit. Similiter, gestare comam, quamuis secundum se videatur materia leuis, si tamen à Prælato, propter decentiam status Ecclesiastici, sub excommunicatione prohibeatur, sit materia

ria grauis, per ordinem ad finem à Præ-
lato intentum. Ratio autem à priori
est; quia, cum res præcepta, à Legis-
latore per præceptum assumatur tanquam
medium ad obtinendum finem præce-
pti; in ipsà nihil aliud attenditur,
quam utilitas & conducentia ad talem
finem; hoc enim est, quod in medijs
attenditur, & non aliud. Hinc ergo fit,
ut ea, quæ ad eum grauitèr conducunt,
vel illum notabiliter lædunt, dicantur
materia grauis, quæ verò leuiter, ma-
teria leuis. Quanam autem in parti-
culari, grauitèr, vel leuiter conducant ad
finem legis, colligi poterit, vel ex re
ipsà præceptà, vel ex fine, vel ex cir-
cumstantijs, vel ex communi sensu Fide-
lium, aut Ecclesiæ, vel ex iudicio pru-
dentum, ita ut res illa dicatur ad finem
præcepti grauitèr conducere, quæ iudicio
Prudentum reputatur talis.

8 Aduertendum est secundò; eandem
rem, quæ respectu vnius finis, ac præ-
cepti, est materia grauis, posse respectu
alterius finis, ac præcepti, esse materiam
leuem. Si enim in aliqua Religione ex-
taret constitutio strictè obligans ad Sa-
crum singulis diebus audiendum, omis-
sio vnius Sacri, esset materia grauis, quia
auditio Sacri ab illà Religione ordina-
retur ad spiritualem singulorum profe-
ctum, ac fructum; quo fructu priuaretur,
qui Sacrum omitteret. At ve-
rò si extaret similis constitutio in Vni-
uersitate aliqua, vel Academia; omis-
sio vnius Sacri, non esset mate-
ria grauis, sed leuis, qui tunc auditio
Sacri ordinaretur, non ad fructum spiri-
tualem singulorum, sed ad rectam Aca-
demie gubernationem, pacem, ac deco-

rem, qui finis non grauitèr læditur, etiam si
Sacrum aliquando prætermittatur. Ita
*Vasq. 1. 2. quæst. 96. art. 4. d. 158. c. 6.
num. 60.* His positis,

RESOLVTIO.

Respondetur; Titium, quinque tri-
tici modios è Regno extrahendo,
mortaliter non peccasse. Ita *Suar. tom.
5. in 3. p. d. 4. s. 6. num. 11. & d. 18.
s. 3. n. 16. & de legib. lib. 3. c. 25. n. 7.
Valent. 1. 2. d. 7. qu. 5. p. 6. col. 957.
Bonac. d. 2. quæst. 3. p. 3. num. 12. Re-
ginald. lib. 15. num. 30. Vasq. loco cit.
Molina tom. 1. tract. 2. dub. 88. circa
finem, Azor. to. 1. lib. 5. cap. 28. & alij
communiter.*

Primò; Quia tota ratio hanc extractio-
nem prohibendi, est vitatio damni Rei-
publicæ. Ergo, dum Respublica, ex ta-
li extractione graue damnum non pati-
tur, non fit grauitèr contra illius prohibi-
tionem; Tunc enim lex grauitèr viola-
tur, quando grauitèr violatur eius finis
intrinsicus. Sed finis istius legis, gra-
uitèr non violatur; hic enim, alius non
est, quam vitatio damni, quod ex tali ex-
tractione non sequitur; Ergo lex, in hoc
casu, grauitèr non violatur; ideoque Ti-
tius mortaliter non peccauit.

Secundò; Quia si lex ista grauitèr vio-
laretur, quinque modios extrahendo, se-
queretur, grauitèr etiam violari, extra-
hendo quantitatem de se sufficientem ad
furtum; talis enim quantitas, de se grauis
est, & si passim, ac communiter extrahere-
tur, Regnum inde damnum pateretur; con-
sequens autem à nemine conceditur. Er-
go, sicut extrahere semimodium, non
censetur materia grauis, quia inde Rei-

publicæ graue damnum non sequitur; ita neque extrahere quinque modios, erit materia grauis, cum neque ex ista extractione, graue damnum Reipublicæ sequatur.

- 12 Tertiò; Quia Aureus, qui pro furto reputatur communiter materia grauis, pro donatione prohibita, non reputatur materia grauis, sed leuis; Imò, cum in donatione, attendatur qualitas donatoris, ac donatarij, & aliæ circumstantiæ, fieri potest, vt etiam donatio equi, reputetur donatio leuis, sicuti reputatur *in c. Etsi questionibus: de Simonia.* Ergo, sicut aureus, & equus, licet respectu furti sint materia grauis, respectu donationis prohibitiæ possunt esse materia leuis, quia finem pro inhibitione leuiter lædunt; ita quinque tritici modij, licet respectu furti, vel alterius præcepti, possint esse materia grauis, respectu præcepti extractionem prohibentis, poterunt esse materia leuis, cum eorum extracto leuiter opponatur fini, in eâ prohibitione, à Republicâ intento, qui est, ne Regnum inde damnum patiatur.

OBIECTIONVM SOLVTIO.

- 13 **A**D rationes autem in contrarium Respondetur. Ad primam; Finem Legislatoris fuisse, vitare damnum, quod tritici extractione sequi posset Reipublicæ, non tamen intendisse Legislatorem prohibere grauius tritici extractionem factam ab vno, dum graue damnum Reipublicæ non causat, quamuis illud causaret, si à multis passim fieret; alio-

quin etiam extractio semimodij, imò etiam quartæ, aut quintæ partis vnus modij, esset mortalis, eo quod hæc etiam, si passim, ac communiter à multis fieret, notabile damnum Reipublicæ causaret. Cum ergo lex non obliget vltra intentionem, ac voluntatem Legislatoris, sequitur, legem hanc, in hoc casu, grauius non obligare; ideoque Titium grauius non peccasse,

Ad secundam Respondetur; ex furto centum aureorum, quemlibet etiam Regem graue damnum accipere; posset enim plures milites, vel pedisequos alere, quo commodo, ac utilitate priuatur; & cum à multis eadem summa surripitur, toti illi Communitati per modum vnus damnum notabile inferitur. Verùm, quamuis damnum graue non inferretur; adhuc graue furtum committeretur, quia retineretur alienum Domino notabiliter inuito, qui est finis immediatus istius, prohibitionis potius, quam damnum Domini.

Ad tertiam Respondetur; Negando, finem legis adæquatè & perfectè frustrari; ex illà enim extractione Reipublica graue damnum non patitur, Finis autem Legislatoris est, hoc solum damnum vitare, vt suppono.

Ad quartam Respondetur; Latro nem iuste suspendi, non tam ob damnum illatum, quam ob actionem iniuriosam. At in præsentì, finis legis adæquatus est, vitare damnum. Hoc autem, cum graue non sit, non apparet, vnde culpa mortalis nasci possit.

COROL.

COROLLARIA.

17 Colligitur ex dictis primò; nullam certam regulam statui posse, ad definiendum, quanam mercium extractio censenda sit graue damnum Reipublicæ inferre; sed hoc pensandum esse prudentis arbitrio; regulariter tamen loquendo, centum aurei, vel merces eiusdem valoris, videntur esse materia grauis, ex quâ Respublica damnum pati possit; sicut pro donatione, materia grauis, duos vel tres aureos excedere debet. Nisi tamen Respublica, vel esset ab inimicis oppressa, vel magnam penuriam pateretur: Nam tunc, etiam quantitas longè minor censeretur materia grauis. *Molina tract. 2. d. 89. circa finem. Azor. tom. 1. lib. 5. c. 28.*

18 Secundò; Materix paruitatem & grauitatem non rectè desumi per ordinem ad totam quantitatem præceptam; ita ut illa dicatur materia leuis, quæ, respectu totius quantitatis præceptæ, leuis est, & è contra; Nam, si quis quingentos, vel mille aureos in elemosynam distribuere teneatur, & retineat viginti; hæc retentio, respectu totius summæ, leuis est, & tamen censetur materia grauis, & peccatum mortale; quia grauiter conducit ad intentum, qui est alienæ miserix subleuatio, vel pietatis exercitium. Contra verò, si quis ex Voto, Officium B. Virginis recitare teneatur, & duas horas omittat; hæc omissio, quamuis in comparatione totius officij sit materia grauis, cum sit ferè tertia illius pars; absolutè tamen censetur omissio,

& materia leuis, quia non videtur grauiter, sed solum leuiter conducere ad deuotionem excitandam, & Virginem colendam, qui est finis intentus; idemque dicendum videtur de tertiâ parte cuiuslibet horæ minoris in officio Diuino. *Bonacina d. 2. de pecc. quæst. 3. pun. 3. num. 14.*

Tertiò; Ad ferendum iudicium de 19 alicuius materix grauitate, vel leuitate, attendendum præcipuè esse finem præcepti, an sit grauis, vel leuis, & an res præcepta, ad illum sit necessaria, vel non necessaria; res enim, quæ in se leuis est, aliquando sit grauis ratione finis, quem subditus ignorat. Hoc autem colligi poterit ex circumstantijs, quibus Legislator ad præceptum ferendum motus est, quales sunt; vitare scandalum, aut damnum commune, aut periculum vota violandi &c. In dubio tamen, an finis sit grauis, vel res præcepta sit ad illum necessaria, præsumi debet, & finem esse grauem, & rem necessariam; quia præsumptio stat pro communiter contingentibus; & ferè semper præceptum imponitur solum ob finem grauem, & de materia ad illum necessaria. *Sanct. lib. 1. c. 4. num. 3.*

Quartò; Mortaliter peccaturum, qui 20 aquæ guttam vino non misceret in Calice; quia quamuis aquæ gutta, secundum se considerata, sit materia parua; at non est parua, sed magna in ordine ad mysterium, ac significationem, propter quam ab Ecclesiâ præcipitur. Ex leui autem vel magnâ utilitate, quam res præcepta habet ad finem à Legislatore intentum, eius grauitas, uel leuitas desu-

desumitur, vt dictum est *Card. de Lugo de Sac. Euch. d. 15. f. 2. num. 21.*

- 21 Quintò; In materia ieiunii vnã aut alteram unicam cibi communis non sufficere ad peccatum mortale, sed cenferi materiam leuem, non ex eo, quod duæ vnciæ, sint quarta pars collatiunculæ le-rotinæ, vt vult *Dianap. §. tract. 5. res. 11.* Nam paruitas materiæ non rectè desumitur per ordinem ad totam quantitatem præceptam, vel prohibitam, vt dictum est, sed quia vna, vel altera vncia leuiter solùm conducere videtur ad corpus alendum, & est quid leue in genere alimenti. Ecclesia autem præceptum ieiunij præcipit solùm abstinentiam eorum, quæ per se, ac principaliter ordinantur ad corpus alendum. Vnde non præcipit abstinentiam potus, quia hic principaliter non ordinatur ad corpus nutriendum, sed ad sitim sedandam; nec abstinentiam medicamentorum, quia hæc principaliter non ordinantur ad corporis nutritionem, sed ad sanitatem. *Turrianus. p. 1. sum. c. 296. d. 27. num. 2.*

- 22 Sextò; Etiam, quando præceptum, certam aliquam materiam, vel tempus præscribit, materiæ grauitatem vel leuitatem pensandam esse, non ex eo, quod sit tertia, vel quarta, aut alia similis pars materiæ præceptæ; sed ex eo, quod ratione suæ magnitudinis, vel grauitatis, absoluta eius ommissio, secundum prudentem existimationem, leuem uel notabilem afferat deformitatem in materiã adæquata præcepti. Sic enim in officio Diuino ommissio, quæ quantitatem vnus horæ paruæ v. g. tertiæ, sextæ, nonæ, & completorij, non attingit, cenferetur materia leuis, quia non cenferetur communiter mutilatio notabilis,

nec in diuino officio, cuius est pars, notabilem deformitatem afferre; hoc tamen totum ex prudenti arbitrio desumendum, ac æstimandum est, pensatis personarum conditionibus, & alijs circumstantijs, respectu talis materiæ. Vnde, dum communiter dicitur, illam esse materiam grauem, cuius violatio charitati Dei, vel proximi intelligitur contraria, hoc ipsum ad prudentis arbitrium necessariò reducendum est; sic enim solùm, & non aliter discerni potest, an materia, charitati sit contraria, nec ne. *Suar. tom. 2. de relig. lib. 5. de voto c. 4. num. 15. Castrop. 10. 2. d. 2. p. 5. num. 1.*

Septimò; In diebus festis, in ordine ad opera seruilia, duas horas cenferi materiam leuem, nec sufficere ad peccatum mortale, non quia sint pars leuis respectu totius diei; nam materiæ leuitas, ex hoc solùm non rectè deducitur, vt dictum est; sed quia non grauius, sed leuiter tantum opponuntur cultui diuino, qui est finis intentus à præcepto, opera seruilia diebus festis prohibente: quod totum ex communi fidelium sensu, ac Ecclesiæ vsu colligitur. In operibus tamen forensibus, ac iudicialibus, materiæ grauitas, non ex temporis quantitate; sed ex operis qualitate desumitur; si quis enim aliquem contractum venditionis, aut locationis, solemniter celebraret, mortaliter peccaret, quia faceret actum irritum, quod ex se grauem habet deformitatem, præsertim si fiat à Iudice. Si verò rem aliquam parui momenti, vel ad usum necessariam, venderet, venialiter solùm peccaret, quia iam consuetudo obtinuit, vt hoc non sit graue peccatum, & si ad sit iusta causa, vt ementium, vel vendentium necessitas, nullum. *Castropalaus tom. 1. tract. 9. d. 2. pun. 3. n. 4.*

QVA.